

การขยายพันธุ์พืชป่าหายากใกล้สูญพันธุ์บางชนิดในกลุ่มป่า แก่งกระจานด้วยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

In vitro Propagation of Some Rare and Endangered Plants in Kaeng Krachan Forest Complex

สุภัตรา ลิ้มปิยะประพันธ์¹

จินตนา บุพบรรพต¹

สุพร พลพันธ์²

กิจกรรมย่อยที่ 2 : การขยายพันธุ์พืชตามวิธีปรกติ

Abstract

Propagation of some rare and endangered plant species in Kaengkrachan National Park had been carried out from 2008 to 2011. The species were surveyed; their distributions and the reproductive phenology were recorded. The results showed that the Kaengkrachan National Park had high plant biodiversity. Some species were noticeably rare, endemic and endangered including *Mitrephora winitii* Craib, *Reevesia pubescens* Mast. var *siamensis* (Craib x Anthony), *Kamettia chandeei* D.J. Middleton, *Passiflora siamica* Craib., *Geostachys smitinandii* K. Larsen, *Boesenbergia gelatinosa* K. Larsen, *Sapria ram* Banziger & B. Hansen, *Magnolia mediocris* (Dandy) Figlar, *Magnolia gustavii* King, *Magnolia utilis* (Dandy) V.S. Kumar and และ *Mitrephora kethii* Ridl. These rare plants provide varied valuable uses for ornament, fragrant, herb, edible fruits and wood. As a consequence, to increase the number of those, sexual and vegetative propagations by cuttings, marcotting and grafting of each species were studied. The seedlings will be grown in the area to conserve as genetic resources and prepare for future economic uses in order to reduce illegal species transferred from protected areas.

Keywords: Kaeng Krachan National Park, propagation, rare plant, endangered plant, endemic species, threatened plant

¹นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช

²นักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 3 (บ้านโป่ง)

บทคัดย่อ

การขยายพันธุ์พืชป่าหายากและใกล้สูญพันธุ์ในกลุ่มป่าแก่งกระจาน ดำเนินการโดยสำรวจชนิดพันธุ์ การกระจายพันธุ์ บันทึกพิกัด การติดดอกออกผลของพืชป่าหายาก ใกล้สูญพันธุ์ พืชเฉพาะถิ่น พืชที่ถูกคุกคาม และพืชที่มีความสำคัญ ในบริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน พบว่าป่าแก่งกระจานมีความหลากหลายของ พรรณไม้สูง มีหลายชนิดที่มีความเด่นเป็นไม้หายาก ไม้เฉพาะถิ่น และใกล้สูญพันธุ์ เช่น มหาพรหม (*Mitrephora winitii* Craib) โมหีสยาม (*Reevesia pubescens* Mast. Var. *siamensis* (Craib X Anthony) โมกเครือ (*Kamettia chandeei* D.J. Middleton) เสาวรสสยาม (*Passiflora siamica* Craib.) ปุดเต็ม (*Geostachys smitinandii* K. Larsen) กระจายพะเนิน (*Boesenbergia gelatinosa* K. Larsen) กระโถนพระราม (*Sapria ram* Banziger & B. Hansen) จำปีเพชร (*Magnolia mediocris* (Dandy) Figlar) จำปีตอย (*Magnolia gustavii* King) จำปาหลวง (*Magnolia utilis* (Dandy) V.S. Kumar) และกลาย (*Mitrephora kethii* Ridl.) เป็นต้น พันธุ์ไม้หลายชนิดอยู่ในสถานภาพที่ถูกคุกคาม มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ทั้งเป็นไม้ดอกไม้ประดับที่สวยงาม เป็นไม้ดอกหอม พืชสมุนไพร ผลไม้ หรือใช้ประโยชน์ด้านเนื้อไม้ จึงได้ดำเนินการขยายพันธุ์โดยการติดตามการออกดอกติดผลและเก็บชิ้นส่วนพืช เมล็ด กิ่งพันธุ์ หน่อ ต้น นำมาขยายพันธุ์โดยทั้งโดยวิธีการเพาะเมล็ด และการขยายพันธุ์โดยไม่อาศัยเพศ เช่น การตอนกิ่ง การปักชำกิ่ง การต่อกิ่ง และการแยกหน่อ เพื่อเพิ่มปริมาณต้นกล้าให้มากขึ้น ทำการปลูกเลี้ยงให้เจริญเติบโตและปลูกรวบรวม พันธุ์ไว้เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งสายพันธุ์ในท้องถิ่นเดิมมิให้สูญหายไป ทำให้มีแหล่งพันธุกรรมของไม้ป่าหายาก ใกล้สูญพันธุ์ที่เข้าถึงได้ง่าย เพื่อที่จะนำพันธุ์ไม้ไปพัฒนาการใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านการอนุรักษ์และในเชิงพาณิชย์ ได้อีกในอนาคต และลดปัญหาการลักลอบเก็บพันธุ์ไม้ออกจากป่าได้

คำหลัก: อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน การขยายพันธุ์ พืชหายาก พืชใกล้สูญพันธุ์ พืชที่ถูกคุกคาม